

Pääkirjoitus

Filosofian suuri suosio sekä kansan että herrojen ja rouvien keskuudessa on mielenkiintoinen ilmiö. Jopa herra pääministeri on ryhtynyt filosofiksi. Hänet tavataan puhumassa kaiken kansan edessä itse Tony Blairiakin innoittaneesta Stephen Toulminista arkkipiispan säestäessä taustalla moraalien uruillaan kuin piru pianoa löisi.

Siinä ei varmaan ole mitään ihmeellistä, että yliopistofilosofit viran puolesta tarinoivat ammuin kuolleista ja kuopatuista länsimaisen ajattelun suurmiehistä. Harmitonta ajanvietettä siinä missä pienoisrautateiden tai villaneuleiden harrastaminen. Pääministeri on toinen asia. Hän ei aja leikkijunia tai vietä iltojaan sukkapuikeissa kädessä. Hänellä on todellista valtaa ihmisiin; hän on politiikan ja talouselämän herra- ja rouvakerhojen eräs keskeinen napamies. Tämä on itsestään selvyyttä, joka saattaa kuitenkin unohtua sillä hetkellä kun pääministeri päästetään filosofoimaan, kuten Tampere-talon suuressa filosofiatapahtumassa toukokuun lopussa.

Käsillä olevaa kirjoitusta laadittaessa tapahtuma on vielä tulevaisuutta, joten sen kirjoittajalla ei voi olla varmaa tietoa siitä, miten pääministeri tulee esittelemään filosofi Toulminin yleisölle. Mutta välttämättä ei ole olennaisinta se, mitä pääministeri suosikkifilosofistaan sanoo, vaan että pääministeri sanoo suosikkifilosofistaan. Tämän jälkeen professori Toulmin on ”pääministerin filosofi”, jonka järjen valoa myös pääministerin monessa liemessä liotettu otsanahka kiiltelee.

Mutta vaikka pääministeri puhuisi kuinka filosofisia, vaikka hän osoittaisi hallitsevansa ”yllättävän hyvin” filosofisen kielenkäytön ja perinteen, hänen todellinen filosofiansa ei ole tässä filosofeja imartelevassa oppineisuudessa ja

harrastaneisuudessa. Missä se on? Sielä, missä Blairin ja kaikkien muidenkin pääministereiden. Niissä sanoissa, joilla pääministeri ajaa ja perustelee budjettiesitystä, hallituksen poliittista linjaa, puolustaa sosiaalimenojen leikkauksia tai armeijan määrärahojen korotuksia; moitteissa, joita hän esittää toimittajille, oppositiolle tai niskuroiville ministeritovereille. Hänen käytännöllinen filosofiansa on hänen hallituksensa päätösten seurauksissa, jotka vaikuttavat ihmisten jokapäiväiseen elämään. Hänen yhteiskuntafilosofiansa on suomalaista demokraattista perinnettä uskollisesti vaalivissa menettelytavoissa, joissa kansanvalta huipentuu muutamaan sataan ammatikseen yhteisiä asioita hoitavaan herraan ja rouvaan, jotka jatkuvista isänmaalleen tekimistään uhrauksista huolimatta aiheuttavat ymmärtämättömyyden, turhautuneisuuden, välinpitämättömyyden, toivottomuuden tai aggression tunteuksia — ellei nuori sitten ole riittävän ”aikuinen” trimmattuakseen jossakin väyrysakatemiassa pääministeriksi pääministerin paikalle.

Itse asiassa pääministeri on kaikkein epäfilosofisimmillaan puhuessaan filosofiasta Tampere-talon yleisölle. Tälle suunnatut lauseet paljastavat paljon vähemmän hänen filosofiastaan kuin ne sanat ja teot, joita hän puhuu ja tekee eduskunnassa, valtioneuvostossa, ilta-koulussa, kyselytunnilla, neuvotteluissa, puolueyhdyksissä tahi muilla politiikan kentillä. Näillä kentillä hän on jatkuvissa vaikeuksissa, sillä kukaan ei usko hänen puhuvan totta tai olevan puolueeton päättökatoja. Poliitikassa tieteen kriittinen ja itseään korjaava henki onkin kovasti enemmän läsnä kuin Tampere-talossa. Suuren filosofiatapahtuman ystävällisessä ja viihtyisässä ilmalaulussa

Totuus on paljon helpompi valjastaa pääministerin ratsuksi, kun kaikki voivat havaita, että itse kuuluisa Toulmin on samaa mieltä pääministerin kanssa ja pääministerikin on osallinen Toulminin ja muiden viisaiden viisaudesta.

Tuskin muualla kuin suuressa filosofiatapahtumassa pääministeri voi esiintyä yhtä rennosti ja vapautuneesti. Poissa ovat välikysymyksillään ahdistelevat kollegat oppositiosta, häiriköivät ministeritoverit tai retostelevat poliittiset toimittajat ja muut pääministerin iltalypsäjät. Näiden sijasta ympärillä on suuri joukko leppoisia filosofian ystäviä, joille pääministeri saa rauhassa selittää, mitä mieltä hän asioista todella on. Poissa paha, katala maailma. Poissa Rahaliitto, Ydinvoima ja Nato. Poissa Aho, Alho ja Seppänen. Läsnä Totuus, Hyvyys ja Kauneus. Näille pääministerikin voi osoittaa rakkauttaan siinä missä arkkipiispa, oppinut tai kuka tahansa tavallinen kansalainen.

Kun maanantai jälleen koittaa, on pääministeri yhden Stephen Toulminin ja filosofiatapahtuman verran väkevämpi ajamaan isänmaataan kohti käytännöllisen järjen ja postmodernin etiikan edellyttämiä talous-, turvallisuus- ja sosiaalipoliittisia ratkaisuja.

Jos nyt kuitenkin tulisi käymään niin, että herra pääministeri pystyy Tampereella osoittamaan, että hänen poliitikon sanansa ja tekonsa todellakin ovat linjassa Toulminin filosofian kanssa, niin ei kai voi muuta kuin antautua tämän muita filosofeja suuremman neron ja hänen oppipoikansa totisesti käytännöllisen filosofian edessä.

Mikko Lahtinen